

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie ustawodawczego uregulowania publicznej opieki nad ubogimi w kraju.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 2. maja zeszłego roku uchwalił Wys. Sejm polecenie do Wydziału krajowego, by na najbliższej sesji sejmowej przedłożył projekt ustawy krajowej regulującej opiekę nad ubogimi. Sprawa ta była już kilkakrotnie przedmiotem obrad Wysokiego Sejmu. Wprowadzona na porządek dzienny obrad Sejmu przez wniosek posła Małachowskiego postawiony w dniu 8. lutego 1897 r. — ponowiony w dniu 10. stycznia 1898 r. — przekazaną została Wydziałowi krajowemu dla przeprowadzenia prac przygotowawczych uchwałą Sejmu, powziętą na sprawozdanie komisji prawniczej z dnia 18. lutego 1898 r.

Równocześnie z niniejszym sprawozdaniem przedkłada Wydział krajowy rezultat tych prac przygotowawczych podjętych dla zebrania wiadomości statystycznych o teraźniejszym stanie sprawy opieki publicznej nad ubogimi w kraju — w formie monograficznej pracy krajowego biura statystycznego „o opiece nad ubogimi w Galicji“.

Wyniki cyfrowe zebrane w pracy biura statystycznego potwierdzają w zupełności istnienie stanu rzeczy, jaki już na podstawie ogólnej znajomości stosunków powszechnie jest wiadomym. Fundusze przeznaczone na cele publicznej opieki nad ubogimi są w porównaniu do potrzeb niedostateczne — i bardzo często niewłaściwie zarządzane i użytkowane. Powodów tego niewłaściwego zużycia i mniejszej skuteczności w ulżeniu ubóstwu — niżby na to ten bezwzględnie niedostateczny stan funduszy pozwalał — szukać należy w braku jasno określonych przepisów prawnych, któreby zasady zarządu funduszami ubogich podawały — w braku sił materyalnych i sił intelektualnych u jednostek administracyjnych, na których dotąd cały ciężar obowiązku opieki nad ubogimi spoczywa.

Dowodu na to twierdzenie dostarcza już choćby tylko przykład stołecznych miast w kraju, gdzie działalność oparta na większej ofiarności publicznego grosza i umiejętności kierowana, niejednym dodatnim rezultatem już osiągniętym poszczycić się może.

Wydział krajowy świadomy jest, że przedłożony niniejszym sprawozdaniem projekt ustawodawczy wypełnić może zaledwie jedną część zadania, jakie spełnić powinny czynniki publiczne w dziedzinie opieki i niesienia pomocy ubóstwu.

Projekt zajmuje się tylko ubóstwem indywidualnem i to w ścieśnionym zakresie niesienia pomocy osobom, które fizycznie nie są zdolne do podjęcia jakiejkolwiek pracy, któraby im nawet tylko najskromniejsze pokrycie potrzeb koniecznych zapewnić mogła. Nie wchodzi w szczególność innych zadań, które czekają w dziedzinie spraw ubóstwa

na działalność czynników publicznych — zaznaczyć tylko możemy w logicznym związku i jako konieczne uzupełnienie, które może dopiero w pełni zapewnić skuteczne działanie przedłożonego niniejszym projektem potrzeby akcji publicznej skierowanej do powstrzymania włoścogostwa i żebractwa przez organizację instytucji „stacyj zaopatrujących“ — wskazać na potrzebę działania w kierunku zmuszania do pracy osób, które mogą, ale nie chcą pracować w instytucjach jak: kolonie poprawcze, domy przymusowej pracy i t. p.; a wreszcie niewątpliwie najważniejsze zadanie dostarczenia pracy tym, co i mogą i chcą pracować a tylko zatrudnienia nie znajdują — przez system publicznych biur pośrednictwa dla pracy. Te problemy były niejednokrotnie przedmiotem obrad Wysokiego Sejmu — są przedmiotem pracy i starania Wydziału krajowego.

W projekcie przedłożonym niniejszym sprawozdaniem, które obejmuje zadanie zorganizowania opieki publicznej dla osób ubogich nie mogących pracować, pozostawia Wydział krajowy nienaruszoną podstawę prawną, na której się obowiązek zaopatrzenia ubogich opiera, to jest podstawę prawa przynależności do gminy.

W przeciwstawieniu do ustawodawstwa innych krajów Monarchii, które jak np. ustawodawstwo niższo-austryackie powołuje do załatwienia spraw opieki nad ubogimi nowe jednostki administracyjne tak zwane „okręgi ubogich“, spełnienie tych zadań opiera Wydział krajowy u nas w kraju na istniejącej organizacji czynników autonomicznych.

Jednostka autonomiczna miejscowa gmina wspólnie z równorzędnym czynnikiem obszaru dworskiego powołaną zostaje w pierwszym rzędzie do spełnienia zadania. Jej siły intelektualne uzupełnia na miejscu współdziałanie w działaniu czynników inteligencji miejscowej, w pierwszym rzędzie duchowieństwa, które z natury rzeczy i zgodnie z ideą swego powołania w pierwszym rzędzie do współpracy w zadaniach dobroczynności publicznej powołane być powinno.

Niedostateczność zasobów materialnych gmin i obszarów dworskich wspomóż zamierza ustawa przez powołanie do świadczenia wyższych i silniejszych jednostek autonomicznego ustroju, jakie u nas stanowią powiaty i kraj, przydzielając do spełnienia tym czynnikom niektóre części zadania opieki nad ubogimi w całości i przyjmując zasadę zasilania z funduszy powiatów i kraju niedostatecznych miejscowych zasobów.

Pomoc z funduszy publicznych udzieloną być może w myśl zasad przedłożonego projektu tylko w wypadkach najkonieczniejszej potrzeby i tylko subsydiarnie, o ile działalność miłosierdzia prywatnego całości zadania sprostać nie może. I w przepisach ustawy i w zorganizowaniu działania przewodnią myślą pozostać powinno staranie, by akcja publicznej dobroczynności nie wpłynęła tamująco na rozwój dobroczynności prywatnej. Akcją miłosierdzia chrześcijańskiego zastąpić działalnością czynników publicznych byłoby dążeniem i niemożliwym do spełnienia i niesłusznym. Organizacja publicznej opieki nad ubogimi powinna zadanie swoje zamknąć w rozwiązaniu tego problemu, który wymaga, by w społeczeństwie ubogi nie był ograniczony na wsparciu, które znajdzie u bliźniego powodowanego uczuciem i obowiązkiem indywidualnego miłosierdzia, ale by po za tem mógł odwołać się do pomocy organu publicznego działającego w myśl świadomie w ustawie wyrażonej woli całego społeczeństwa. W wykonaniu unikać powinna akcja publicznej dobroczynności niebezpieczeństwa popadnięcia w ciasnotę i przewlekłość biurokratycznego szablonu, które to niebezpieczeństwo w wysokim stopniu tej organizacji zagraża.

Pomimo takiego ograniczenia zadania, które w myśl przedłożonego projektu czynniki autonomiczne krajowe podjąćby miały — i pomimo, że działalność miłosierdzia prywatnego jest u nas w kraju bardzo usilną i ofiarną, Wydział krajowy nie jest wolny od obawy, że ciężary, które ten projekt ustawodawczy na kontrybuentów nałoży, będą znaczne.

I tu Wydział krajowy nie może nie zaznaczyć, że podstawowa przyczyna, która tamuje działalność autonomicznych czynników w krajach, jest fałszywą podstawą ustroju, w którym zupełna istnieje dysproporcja między zadaniami, jakie czynniki autonomiczne w myśl prawnego swego zakresu podjąć powinny, a źródłami dochodu, które dla nich stoją otworem. Wydział krajowy nie wątpi, że k. Rząd, który wielokrotnie o losy ustawodawczego uregulowania opieki nad ubogimi w Galicyi się zapytywał zechce ze swej strony także ułatwić finansowe spełnienie tego zadania.

Licząc się ze stroną budżetową przedłożonego projektu, Wydział krajowy nie określa dokładnie terminu dla jego wejścia w wykonanie. Nie wyklucza myśli okresu

przejściowego, któryby posłużył do uprzędowania zasobów, jakie na ten cel w kraju są i stworzenia zakładów i instytucji krajowych, o które działalność gmin w dziedzinie opieki nad ubogimi oprzećby się mogła. Uważa jednak za wskazane już nawet taką przygotowawczą działalność oprzeć na podstawie jasno określających cel działania, konkretnych przepisach ustawodawczych i

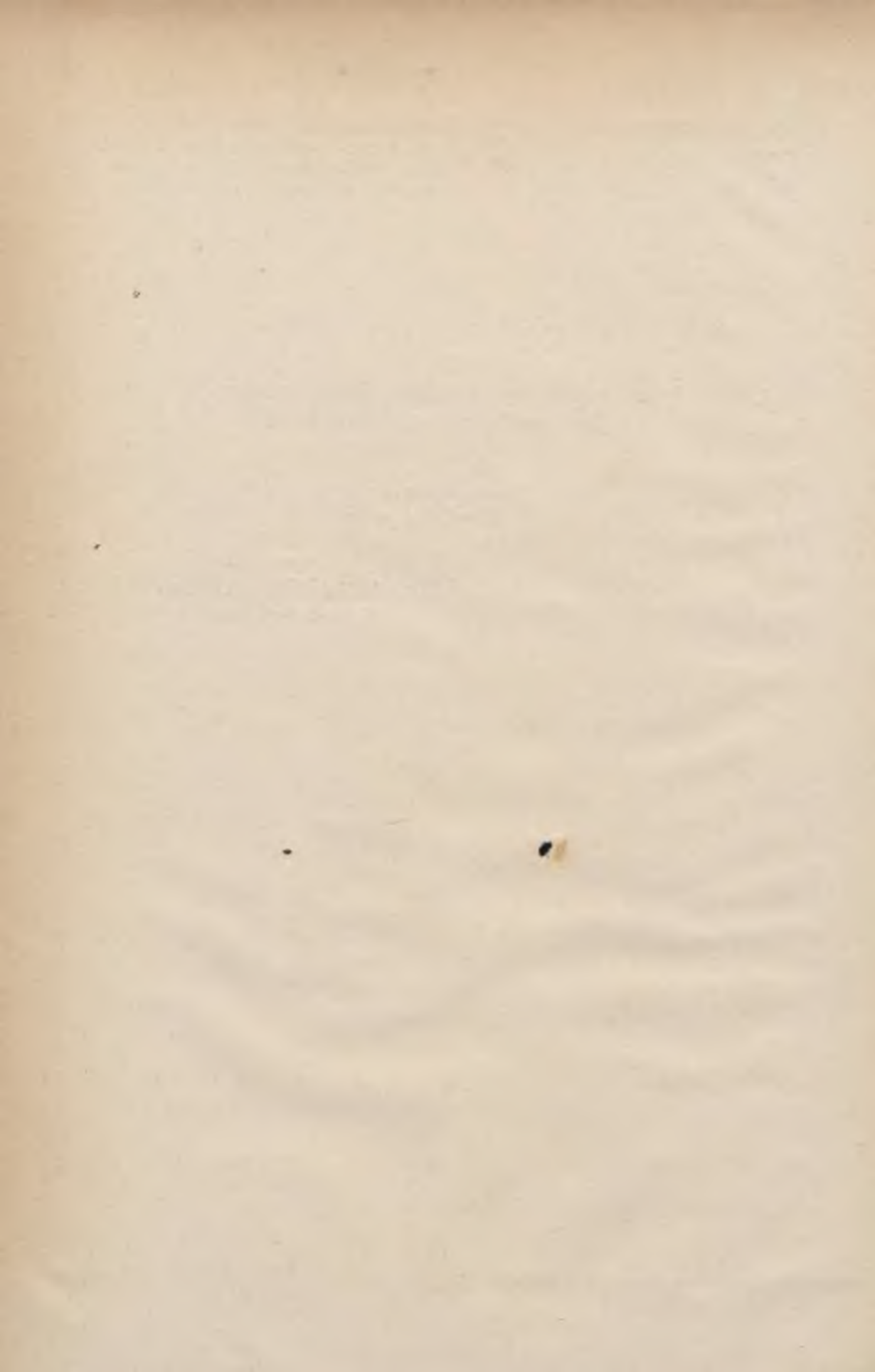
dlatego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić dołączony % projekt ustawy.

**Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz
z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.**

Marszałek krajowy:
St. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Stanisław Dąbbski w. r.
Członek Wydziału krajowego.

U S T A W A

z dnia . . . . . o opiece publicznej nad ubogimi w Galicyi.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

I. Postanowienia ogólne.

§. 1.

Za ubogich w rozumieniu ustawy niniejszej uważać należy te osoby, które trwale lub chwilowo nie są w możności z własnych zasobów pokryć najniezbędniejszych do życia potrzeb lub własną pracą zarobić na swoje najskromniejsze wyżywienie i utrzymanie.

§. 2.

Osoby ubogie w myśl określenia podanego w §. 1. mają prawo do publicznej opieki wtedy, gdy nie znajdują pomocy ani ze strony prawnie do tego zobowiązanych osób, ani ze strony dobroczynności prywatnej.

§. 3.

Publiczna opieka nad ubogimi ogranicza się na użyczeniu najniezbędniejszych środków do życia, obejmuje zatem w tym wymiarze dostarczenie: żywności, odzienia, schroniska a w wypadkach choroby lekarskiej pomocy, dozoru, środków leczniczych i pomocy przy porodzie.

Opieka nad ubogimi dziećmi obejmuje także staranie o ich wychowanie.

§. 4.

Ubogi może korzystać z pomocy dobroczynności publicznej tylko tak długo, jak długo wymaga tego konieczna potrzeba, — działalność zatem publicznej opieki nad ubogimi jest tylko przej-

ściowa a organa publicznej opieki nad ubogimi są obowiązane starać się o ile możności usunąć przyczynę zubożenia i wykonywać ustawicznie kontrolę nad stosunkami ubogiego a stosownie do zmiany tych stosunków wstrzymać względnie zmienić sposób wsparcia.

§. 5.

Osoby zdolne do pracy nie mają prawa do wsparcia z dobroczynności publicznej.

§. 6.

Obowiązek opieki nad ubogimi jest wpływem prawa swojszczyzny i ciąży, o ile powiaty lub kraj obowiązku tego całkowicie lub częściowo na siebie nie przejmą w myśl §. 1. ustawy o przynależności z dnia 3-go grudnia 1863 r. Nr. 105 Dz. u. p. na gminie przynależności ubogiego. W ciężarach stąd wynikłych partycypuje równomiernie z gminą odnośny obszar dworski. Z prawa do wsparcia korzystać mogą zarówno ubodzy w gminie jak na obszarze dworskim.

§. 7.

W wypadku natychmiastowej potrzeby ma także gmina pobytu ubogim obcym udzielić koniecznego wsparcia.

§. 8.

W wypadkach, gdy zachodzi konieczność udzielenia natychmiastowej pomocy, nie ma gmina prawa odesłać starającego się o wsparcie do opieki osób trzecich chociaż prawnie zobowiązanych.

§. 9.

W razie udzielenia wsparcia po myśli §. 7. przysłuża gminie pobytu prawo żądania odszkodowania według postanowień §. 28, 29, 30, 38 i 39 ustawy o przynależności z dnia 3. grudnia 1863 r. Nr. 105 Dz. u. p. Gmina pobytu nie może żądać od gminy przynależności zwrotu kosztów wstępnych wyłożonych celem skonstatowania, czy w danym wypadku zachodzi potrzeba wsparcia, ani kosztów badania lekarskiego podjętego dla oznaczenia sposobu, w jaki wsparcie ma być udzielone. Te koszta jakoteż koszta pogrzebu ubogich ma ponosić gmina pobytu bez regresu.

§. 10.

Wsparcie udzielone w myśl postanowień niniejszej ustawy czy to z gminnego czy powiatowego lub krajowego funduszu ubogich ma charakter świadczenia zwrotnego. Do zwrotu obowiązany jest już to sam obdarzony już to osoby trzecie prawnie do opieki nad nim zobowiązane.

§. 11.

Gmina oznacza rodzaj i sposób wykonania opieki nad ubogim, nie może zatem starający się o wsparcie żądać pewnego oznaczonego rodzaju pomocy. Gmina może udzielenie wsparcia, o które się stara jej przynależny ale zamieszkały po za jej obrębem uczynić zawisłym od powrotu ubogiego do gminy przynależności z wyjątkiem gdyby przesiedlenie spowodować miało niebezpieczne dla życia pogorszenie stanu zdrowia ubogiego. Z wyjątkiem tego wypadku może gmina odnowić całkiem wsparcia, jeżeli starający się o pomoc nie zgadza się na ten rodzaj wsparcia, który gmina dla niego oznaczy względnie który w drodze instancyi ustalony zostanie.

Prawo do żądania wsparcia z tytułu przynależności nie może być dochodzone w zwykłej drodze prawnej lecz winno być dochodzone w drodze instancyi przez niniejszą ustawę ustanowionej.

§. 12.

Poszczególnym gminom leżącym w obrębie tego samego powiatu przysłuży prawo połączenia się dla wspólnego urządzenia opieki nad ubogimi. Umowa między gminami zawarta winna zyskać zatwierdzenie Wydziału krajowego.

§. 13.

Gminy nie mające środków do urządzenia samoistnie opieki nad ubogimi może Sejm na wniosek Wydziału krajowego w drodze uchwały podlegającej sankcyi monarszej połączyć z gminami sąsiednimi celem wspólnego sprawowania opieki nad ubogimi.

§. 14.

Organa publicznej opieki nad ubogimi mają porozumiewać się z instytucjami prywatnej dobroczynności, przy zupełnem zachowaniu samodzielności tych ostatnich, w tym celu, ażeby przez wspólne porozumienie skuteczniej osiągnąć cel wspólny — wzmóc dobroczynność prywatną i skierować do wsparcia istotnej i prawdziwej biedy a ochronić ją przed nadużyciami zawodowych żebraków.

Analogicznie zachowują zupełną niezależność od organów opieki publicznej nad ubogimi istniejące parafialne instytucye dobroczynne administrowane przez duchownych lub gminy wyznaniowe.

Ich stosunek do organizacyi publicznej opieki nad ubogimi powinien pozostać w granicach dobrowolnego wzajemnego porozumienia się i uzupełniania wzajemnego swej działalności.

§. 15.

Organa zarządzające fundacyami i zakładami dobroczynnymi nie stojącymi pod bezpośrednim zarządem kraju, powiatu lub gminy, są obowiązane uwiadamić na żądanie organa publicznej opieki nad ubogimi o wszelkich szczegółach dotyczących ubogich pod ich opieką będących.

§. 16.

Jednem z głównych zadań publicznej opieki nad ubogimi będzie powstrzymanie zawodowego żebractwa.

II. Rodzaje publicznej opieki nad ubogimi.

§. 17.

Pomoc ubogim udziela się przez :

- A) umieszczenie w domu ubogich ;
- B) zaopatrzenie w krajowym zakładzie dla nieuleczalnych i kalek.
- C) Umieszczenie u osób prywatnych za wynagrodzeniem tych ostatnich.
- D) wsparcie pieniężne ;
- E) udzielenie potrzebnych przedmiotów ;
- F) Pieczę nad ubogimi chorymi ;
- G) umieszczenie w ochronach i zakładach wychowawczych.

A) Domy ubogich :

§. 18.

Domy ubogich są to zakłady przeznaczone stale do całkowitego zaopatrzenia albo przynajmniej udzielenia trwałego schroniska ubogim. Służą przede wszystkim do pomieszczenia ubogich dorosłych, fizycznie lub umysłowo ułomnych i zgrzybiałych starców.

§. 19.

Gminy winny szczególną zwracać uwagę na zakładanie domów ubogich. Dobrowolne łączenie się kilku lub nawet wszystkich gmin w powiecie w tym celu jest wskazane.

Na podstawie uchwały rady powiatowej założonym być może powiatowy dom ubogich.

§. 20.

Dla każdego domu ubogich musi być ustanowiony organ bezpośredniego nadzoru i zarządu. Zarząd domu ubogich winien być powierzony przede wszystkim zakonowi lub duchownym kongregacyom. W razie gdyby to było niemożliwe, osobom świeckim godnym zaufania i nieskazitelnego charakteru.

Gdy w domu ubogich znajdują się dzieci i chorzy, należy dla nich zapewnić odpowiednio ukwalifikowaną opiekę. Dla każdego domu ubogich ma zarząd gminny wydać regulamin domowy, za którego przekroczenie należy ustanowić kary. Regulamin przedłożyć gmina Wydziałowi krajowemu do zatwierdzenia.

§. 21.

W domu ubogich nie mogą być pomieszczeni :

- 1) osoby dotknięte chorobami zakaźnymi ;
- 2) nmysłowo chorzy, gwałtowni i niebezpieczni ;
- 3) dzieci do lat 14, o ile one nie znajdują się w towarzystwie rodziców (matki) względnie dorosłych krewnych — lub nie zarządzono umieszczenia ich w osobnych oddziałach domu ubogich dla nich przeznaczonych.

Nałogowi pijacy i osoby zagrażający bezpieczeństwu lub przyzwoitości mogą być pomieszczone tylko w specjalnie na ten cel przeznaczonym oddziale domu ubogich.

§. 22.

Żywienie w domu ubogich, jeżeli ze strony dobroczynności prywatnej w tej mierze nic zarządzone nie będzie, zapewnione zostanie przez przyrządzenie w zakładzie lub podanie zgotowanej po za zakładem kosztem gminy strawy, lub wyjątkowo, gdy ten sposób żywienia nie będzie mógł być absolutnie wprowadzony, przez obdzielenie ubogich pieniędzmi na zakupno żywności.

§. 23.

Umieszczeni w domach ubogich są obowiązani do wykonywania robót dla domu, o ile im siły na to pozwalają.

B. Krajowe zakłady dla nieuleczalnych i kalek.

§. 24.

Zaopatrzenie ubogich w formie przyjęcia do krajowego zakładu dla nieuleczalnych i kalek może mieć miejsce względem takich ubogich, dla których utworzone zostaną zakłady krajowe w miarę zasobów przeznaczonych na ten cel z funduszu krajowego i na podstawie postanowień, które poweźmie co do ustroju tych zakładów Sejm krajowy na wniosek Wydziału krajowego.

§. 25.

Przyjęcia do zakładu udziela Wydział krajowy na prośbę gminy albo bez takiej prośby w wypadku gdy rozchodzi się o ubogiego, którego należy ze szpitala powszechnego wskutek choroby nieuleczalnej wydalić a według orzeczenia lekarskiego oddać do zakładu dla kalek. W tym razie ubogi pozostaje tak długo w zakładzie, dopóki gmina przynależności równocześnie o przyjęciu ubogiego do zakładu powiadomiona nie zapewni dla niego stosownego zaopatrzenia.

§. 26.

We wszystkich w §. 25. wymienionych wypadkach ma gmina przynależności ponosić koszty utrzymania ubogiego nieuleczalnego w zakładzie według peryodycznie przez Wydział krajowy oznaczonej i do wiadomości powszechnej podanej taksy. Wydział krajowy jednak jest uprawniony przyjąć te należitości w zastępstwie ubogich gmin na fundusz krajowy ubogich w całości lub w części w miarę istniejących do dyspozycyi funduszków. W ciężarach stąd wynikłych partycypuje równomiernie z gminą obszar dworski w myśl §. 6. niniejszej ustawy.

§. 27.

Instrukcyę służbową dla organów zarządu jakoteż regulamin domowy dla krajowych zakładów nieuleczalnych i kalek ułoży Wydział krajowy.

Wydział krajowy złoży Sejmowi corocznie wyczerpujące sprawozdanie o stanie krajowej opieki nad ubogimi.

C. Umieszczanie ubogich u osób prywatnych za wynagrodzeniem.

§. 28.

Zaopatrzenie ubogich w formie umieszczenia ich u żywicieli polega na oddaniu ubogiego na utrzymanie do pewnej do tego nadającej się prywatnej osoby. Oddani na utrzymanie wstępują w spółność domową dającego opiekę i winni mu są posłuszeństwo. Nadto są obowiązani, jeżeli temu specjalne warunki nie stoją na przeszkodzie, jąc się takich robót, które odpowiadają ich siłom.

§. 29.

Przy wyborze osób prywatnych biorących na opiekę trzeba uważać na to, ażeby powoływane były tylko takie osoby, które uczciwością i sumiennością dają gwarancję dobrego obejścia z powierzonymi im ubogimi.

§. 30.

Zaopatrzenie ubogich w myśl §. 29. ma miejsce w szczególności względem takich ubogich dzieci do 14. włącznie roku życia, których rodzice pomarli, albo znajdują się w areszcie, w zakładach dla chorych lub obłąkanych, w zakładach przymusowej pracy, w domach ubogich lub kalek — albo w myśl §. 176. i 177. powszechnej ustawy cywilnej utracili władzę ojcowską.

Ubogim rodzicom będą mogły organa publicznej opieki nad ubogimi udzielić pomocy także w tej formie, że dzieci ich oddane zostaną na wychowanie w myśl postanowień §. 28. i 29.

§. 31.

Opieka nad ubogimi dziećmi wykonaną jednak będzie w formie przewidzianej w §. 28., 29. i 30. tylko o tyle, o ile istniejące ochrony, zakłady wychowawcze, dla sierót i t. p. całości zadania wypełnić nie będą w stanie. Również ubogie dzieci głuchonieme, ślepe, epileptyczne, umysłowo popupadłe albo moralnie zaniedbane, powinny znaleźć umieszczenie w specjalnych zakładach a tylko wyjątkowo doznawać pomocy przez umieszczenie u osób prywatnych.

§. 32.

Organa wykonujące opiekę nad ubogimi mają czuwać, ażeby dzieci oddane na utrzymanie osobom prywatnym były wychowywane religijnie, obyczajnie — by rozbudzano w nich zamiłowanie do pracy — posyłano je do szkoły ludowej i przysposabiano je do jakiejś zarobkowości.

Wogóle organa opieki nad ubogimi są obowiązane ustawicznie dozorować biorących ubogich na utrzymanie lub wychowanie a w razie stwierdzenia jakiegokolwiek zaniedbania zarządzić nowe odpowiednie umieszczenie ubogiego.

§. 33.

Koszta zaopatrzenia ubogich w myśl §. 28. i 29. ma ponosić gmina przynależności, o ile dla poszczególnych kategorii tak zao-

patrzonych n. p. dla dzieci specjalne krajowe fundusze utworzone nie zostaną.

D. Wsparcia pieniężne.

§ 34.

Udzielenie pomocy ze strony opieki publicznej nad ubogimi może nastąpić także w formie wsparcia pieniężnego. Wsparcie pieniężne może pokrywać całe utrzymanie ubogiego lub mieć charakter tylko częściowego zasiłku, może być przyznane trwale, na pewien czas lub tylko jednorazowo.

§. 35.

Wsparcie pieniężnych należy wogóle udzielać tylko takim ubogim, którzy dają pewność, że otrzymanych pieniędzy nie roztrwonią, lecz w godziwy sposób użyją. Gdy okoliczności tego wymagają, należy wręczać wsparcie pieniężne zamiast głowie rodziny małżonce albo osobie trzeciej.

E. Pomoc przez udzielenie przedmiotów użytkowych w naturze.

§. 36.

Udzielenie przedmiotów użytkowych następuje przez:

1. użyczenie mieszkania w domu najętym, przy czem czynsz najmu opłaca gmina bezpośrednio odnajmującemu.
2. przez obdzielenie artykułami żywności, opałem, odzieżą, pościelą i sprzętami domowymi. Przedmioty nie podlegające bezpośredniemu zużyciu mogą być udzielone pod zastrzeżeniem zwrotu.
3. przez udzielenie kul, opasek pachwinowych, bandaży, okularów i podobnych dla utrzymania zdrowia i umożliwienia zarobkowości służących przedmiotów, o ile ich potrzebę dla ubogiego stwierdzi orzeczenie lekarskie.

F. Piecza nad ubogimi chorymi.

§. 37.

Zadaniem publicznej opieki nad ubogimi będzie osobom ubogim do Galicyi przynależnym bez względu na to, czy takowe dotychczas doznawały wsparcia z funduszków publicznej opieki nad ubogimi, czy nie — udzielać pomocy lekarskiej, względnie opieki przy porodzie i potrzebnych środków leczniczych.

§. 38.

Gdy chorego nie oddaje się do powszechnego szpitala, wówczas udzielenie pomocy w myśl §. 37. ma nastąpić w gminie pobytu z pozostawieniem potrzebującego pomocy w pieczy domowej.

§. 39.

O każdym wypadku udzielenia pomocy w myśl §. 38. obowiązany jest organ udzielający pomocy (lekarz, akuszerka) - zawi-

domić gminę pobytu natychmiast a najdalej w ciągu dni trzech pod utratą prawa do żądania wynagrodzenia za udzieloną pomoc. Koszta udzielenia pomocy ponosi fundusz publicznej opieki nad ubogimi tylko wtedy, gdy chory żądający pomocy (lekarza lub akuszerki) wykaże się świadectwem ubóstwa wystawionym przez naczelnika gminy pobytu a potwierdzonem przez miejscowego duszpasterza. Gdy wskutek nagłości wypadku nie mógł chory uzyskać naprzód świadectwa ubóstwa, obowiązany będzie naczelnik gminy bezwzględnie po otrzymaniu relacji (lekarza, akuszerki) o udzielonej pomocy zbadać, czy zachodzą u chorego warunki uprawniające do uzyskania pomocy na koszt publicznej opieki nad ubogimi i tylko w razie twierdzącego orzeczenia naczelnika gminy przysłużyć będzie (lekarzowi, akuszerce) prawo żądania wynagrodzenia za udzieloną pomoc.

§. 40.

Urząd gminny jest obowiązany o każdej w myśl §. 37. i 38. w obrębie gminy udzielonej pomocy bezwzględnie uwiadomić Wydział powiatowy. Koszta udzielenia pomocy poniesie powiat względem przynależnych w obrębie powiatu bezzwrotnie, za przynależnych w obrębie innego powiatu zaliczkowo z prawem żądania zwrotu wydatku od Wydziału powiatowego, w którego powiecie chory zaopatrzony ma swą gminę przynależności.

§. 41.

Warunki udzielania pomocy lekarskiej i pomocy przy porodzie unormuje instrukcją Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem po zasięgnięciu opinii krajowej rady zdrowia.

§. 42.

Zażalenia lekarzy, akuszerki i aptekarzy przeciw orzeczeniom Wydziałów powiatowych w sprawie składanych przez nich rachunków mają być wniesione do Wydziału krajowego, który orzeknie po każdorazowym zbadaniu zakwestyonowanego rachunku przez c. k. Namiestnictwo.

§. 43.

Miasta mające własny statut wykonywać będą na równi z powiatami poprzednio wymienione obowiązki zaopatrzenia ubogich chorych i rodzących.

§. 44.

Postanowień prawnych normujących korzystanie z powszechnych szpitali, zakładów położniczych i zakładów obłąkanych, ustawa niniejsza w niczem nie zmienia. Również dla chorób epidemicznych istniejące przepisy prawne pozostają w swej mocy.

G. Pomieszczenie w specjalnych zakładach opiekuńczych i wychowawczych.

§. 45.

O ile dla umieszczenia ślepych, głuchoniemych, głupowatych, upośledzonych na umyśle, nałogowych pijaków i epileptyków istnieją specjalne zakłady — ma starać się gmina o umieszczenie tego rodzaju ubogich w odnośnych zakładach. To samo dotyczy moralnie zaniedbanych dzieci, względem których baczyć należy na to, ażeby umieszczenie ich w zakładach nastąpiło w takim czasie, gdy można się jeszcze spodziewać poprawy charakteru dziecka.

III. Organa publicznej opieki nad ubogimi.

A) W gminie.

§. 46.

Gmina obowiązana ustawowo do publicznej opieki nad ubogimi, spełnia te zadania przez następujące organa:

- a) radę gminną;
- b) miejscową radę ubogich;
- c) naczelnika gminy (burmistrza);
- d) miejscowych opiekunów ubogich.

a) Rada gminna.

§. 47.

Rada gminna ma obowiązek:

- 1) wstawiać corocznie w budżet gminy kwotę potrzebną na wydatki miejscowego funduszu ubogich, o ile one na podstawie budżetu funduszu ubogich ułożonego przez miejscową radę ubogich pokryte być mają z dodatków do podatków i
- 2) zbadać i zatwierdzić zamknięcie roczne rachunków miejscowego funduszu ubogich.

b) Miejsowa rada ubogich.

§. 48.

Miejsowa rada ubogich składa się:

- 1) z naczelnika gminy (burmistrza) lub jego zastępcy;
- 2) z katolickich i niekatolickich przełożonych parafii, do której gmina należy, względnie z ustanowionych przez nich zastępców;
- 3) z przełożonego obszaru dworskiego względnie jego zastępcy;
- 4) z lekarza gminnego lub okręgowego;
- 5) W gminach wiejskich z dwóch opiekunów ubogich z wyboru rady gminnej i jednego mianowanego przez przełożonego obszaru dworskiego.

W gminach miejskich z trzech członków rady miejskiej i z dowolnej ilości opiekunów ubogich, powołanych przez radę miejską w miarę potrzeby i rozciągłości terytoryalnej gminy.

Nadto może w gminach miejskich miejscowa rada ubogich wzmocnić się przez to, że rada miejska powoła do jej składu innych jeszcze członków gminy.

Przedewszystkiem powołać należy reprezentantów stanu nauczycielskiego, najwyżej opodatkowanych w gminie, kierowników istniejących w gminie Towarzystw i instytucji dobroczynnych a w szczególności dla spraw opieki nad dziećmi chętne kobiety, w końcu wogóle osoby, po których można się spodziewać żywego udziału w pracach publicznej opieki nad ubogimi.

Członkom miejscowej rady ubogich nie przysługuje za sprawowanie tego honorowego urzędu i za poniesione trudy żadne wynagrodzenie.

§. 49.

Do obowiązków miejscowej rady ubogich należy w szczególności:

- 1) ułożenie i uchwała corocznego budżetu miejscowego funduszu ubogich — i zestawienie rocznego zamknięcia rachunków.
- 2) przyznanie lub odmowa wsparcia — określenie rozciągłości, sposobu, czasu trwania przyznanej ubogiemu pomocy;
- 3) nadzór nad całą działalnością, całym majątkiem i wszystkimi funduszami publicznej opieki dla ubogich w gminie;
- 4) współudział przy wypracowaniu przez Wydział krajowy statystyki ubogich, jakoteż wydawanie opinii.

§. 50.

Budżet gminnego funduszu ubogich przedłożonym będzie corocznie do zatwierdzenia Wydziału powiatowego.

§. 51.

Miejscowa rada ubogich załatwia przekazane jej czynności na posiedzeniach, które w miarę potrzeby mają być zwoływane. Na żądanie jednego z miejscowych opiekunów ubogich poparte przez drugiego jeszcze członka rady ubogich, należy w każdej chwili posiedzenie zwołać.

Miejscowa rada ubogich, w której przewodniczy naczelnik gminy (burmistrz) względnie jego zastępca jest uprawnioną do powzięcia prawomocnej uchwały, gdy na posiedzeniu, o którym wszyscy członkowie uwiadomieni zostali, pojawi się przynajmniej trzech członków, z pomiędzy których jeden wybrany w myśl ustępu 5-go §. 48. Na posiedzeniu budżetowym miejscowej rady ubogich muszą być obecni dla prawomocności powziętych uchwał prócz przewodniczącego członkowie rady ubogich wymienieni w §. 48. ustęp 3. i 5.

W razie gdy członek rady ubogich wybrany w myśl ustępu 5-go §. 48. poruczone mu obowiązki zaniedbuje, może rada gminna na wniosek miejscowej rady ubogich pozbawić go praw członka rady ubogich — i w tym wypadku przeprowadzić należy wybór uzupełniający.

Miejscowa rada ubogich ułoży regulamin dla swych obrad. Posiedzenia rady ubogich są tajne a uchwały zapisać należy do protokołu.

c) *Naczelnik gminy.*

§. 52.

Do obowiązków naczelnika gminy (burmistrza) względnie jego zastępcy należy:

- 1) Zarząd miejscowym funduszem ubogich i składanie rachunków z wydatków tego funduszu. Kontrola i nadzór nad majątkiem tego funduszu i wszelkimi zakładami i fundacyami mającemi służyć dla celów opieki nad ubogimi w gminie, o ile postanowienia odnośnego aktu fundacyjnego inaczej nie postanawiają.
- 2) Reprezentacja miejscowej rady ubogich na zewnątrz i wykonywanie jej uchwał.
- 3) Wymierzanie kar w przekroczeniach ze stosunków spraw ubogich wynikłych a to wspólnie z dwoma radnymi gminy.
4. Udzielenie wsparcia w wypadkach nagłych i wogóle wykonywanie uprawnień miejscowej rady ubogich w jej zastępstwie, o ile to się tyczy zarządzeń niecierpiących zwłoki. — Jednak w tych wy-

padkach działa naczelnik gminy pod własną odpowiedzialnością i jest obowiązany o zarządzeniach swych zawiadomić bezzwłocznie radę ubogich i uzyskać uznanie dla poczynionych wydatków i zarządzeń.

5) Zarządzenie potrzebnych badań dla zebrania wiadomości o stosunkach ubogiego żądającego pomocy z funduszu publicznej opieki nad ubogimi, i materiału dowodowego dla wystawienia świadectw majątku i ubóstwa i innych pism urzędowych w zakresie spraw opieki nad ubogimi. Świadectwa ubóstwa mają zawierać podanie powodu, dla którego sporządzone zostają i być wystawione w porozumieniu i za potwierdzeniem miejscowego duszpasterza.

Czynności pisarskie miejscowej rady ubogich załatwia kancelarya gminna.

d) *Miejscowi opiekunowie ubogich.*

§. 53.

Rada gminna wybiera dla wykonania czynności publicznej opieki na ubogimi opiekunów ubogich na przeciąg lat trzech. Do obowiązków opiekunów ubogich w poruczonych im dzielnicach gminy należy:

1) bezpośredni nadzór nad ubogimi i piecza o utrzymanie ścisłego porozumienia i współdziałania miejscowej dobroczynności prywatnej z akcją publicznej opieki nad ubogimi;

2) przyjmowanie prośb o wsparcie, zasiąganie potrzebnych o proszących wiadomości, stawianie wniosków w miejscowej radzie ubogich i ciągle przekonywanie się o stosunkach poszczególnych ubogich;

3) udzielenie wsparcia w wypadkach nagłych, w których poprzednie zawiadomienie naczelnika gminy jest niemożliwe, jednak pod własną odpowiedzialnością z warunkiem późniejszego potwierdzenia wydatku przez radę ubogich.

B) W powiecie.

§. 54.

Do wypełnienia obowiązków poruczonych powiatom w dziedzinie publicznej opieki nad ubogimi powołaną jest rada powiatowa względnie Wydział powiatowy.

Wydział powiatowy zarządza powiatowymi zakładami dla ubogich, pokrywa wydatki, które powiat na rzecz ubogich ma ponieść. Na polecenie Wydziału krajowego przeprowadza dochodzenia w dziedzinie spraw opieki nad ubogimi. Przedkłada Wydziałowi krajowemu coroczne sprawozdanie o stanie miejscowych funduszów ubogich w powiecie, które to fundusze Wydział powiatowy w swojej kontroli stale utrzymać i możliwie korzystną fruktyfikację dla nich zapewnić będzie obowiązany.

Rada powiatowa dostarczy Wydziałowi powiatowemu potrzebnych środków na pokrycie wydatków powiatu na rzecz opieki nad ubogimi. Środki te, o ile istniejące fundusze na te cele przeznaczone nie wystarczają, zebrane zostaną w drodze nałożenia dodatków do podatków analogicznie do sposobu pokrycia potrzeb powiatu w innych zakresach jego działalności.

C) W k r a j u.

§. 55.

Sprawowanie publicznej opieki nad ubogimi, o ile na nią łoży krajowy fundusz ubogich, jest obowiązkiem Wydziału krajowego, który zarządza krajowym funduszem ubogich i należącymi do kraju zakładami dobroczynnymi.

Wydział krajowy układa preliminarz krajowego funduszu ubogich, którego zatwierdzenie zastrzeżone jest Sejmowi.

§. 56.

Wydział krajowy nadzoruje w powiatach i w gminach sprawowanie publicznej opieki nad ubogimi i gospodarkę funduszami ubogich. Nadzór może Wydział krajowy wykonywać przez wysyłanie odpowiedniego organu dozorującego. Ustanowionym przez Wydział krajowy organom dozorującym służy prawo brania udziału w posiedzeniach miejscowych rad ubogich.

§. 57.

Miejscowe rady ubogich, które obowiązków nałożonych na nie przez niniejszą ustawę nie wypełniają, mogą być przez c. k. Namiestnictwo po porozumieniu z Wydziałem krajowym rozwiązane, a w tym wypadku winny wymienione poprzednio władze za wspólnym porozumieniem ustanowić na koszt gminy organ dla pełnienia czynności miejscowej rady ubogich na tak długo, dopóki nowa rada ubogich ukonstytuowana nie zostanie.

§. 58.

Od orzeczeń gminnych rad ubogich przysługują prawo wnieść zażalenie do Wydziału powiatowego — od orzeczeń powiatu do Wydziału krajowego zawsze w przeciągu dni 14.

Do rozstrzygnięcia zażaleń wniesionych przeciw orzeczeniom karnym gmin powołane są władze polityczne.

§. 59.

Wydziałowi krajowemu przysługują w granicach ustawowych postanowień prawo wydawania instrukcyj i pouczeń w celu uregulowania prawidłowej działalności publicznej opieki nad ubogimi w kraju.

§. 60.

Miasta posiadające własny statut i wogóle gminy o wielkiej ilości mieszkańców mogą odrębnie zorganizować u siebie publiczną opiekę nad ubogimi na zasadach własnego odmiennego statutu. Do tego potrzebna jest sankcyonowana uchwała Sejmu krajowego. Wskutek takiej organizacji, która powinna zachować ściśle zasady dokładnego badania i trwałej kontroli nad stosunkami ubogich, zastosowywania rodzaju udzielonej pomocy do istoty każdego poszczególnego wypadku nędzy — tracą moc obowiązującą postanowienia niniejszej ustawy co do rodzaju liczby i zakresu działania organów publicznej opieki nad ubogimi.

§. 61.

Funkcjonariusze publicznej opieki nad ubogimi w gminie mają być uważani w wykonywaniu swych powinności jako pełnomocnicy gminy — a miejscowi opiekunowie ubogich winni przy objęciu urzędu przyrzec sumienne wypełnianie obowiązków przez podanie ręki naczelnikowi gminy.

IV. Fundusze publicznej opieki nad ubogimi.

A) W gminie.

§. 62.

Miejscowy fundusz ubogich obejmuje wszelki dla celów publicznej opieki nad ubogimi w gminie przeznaczony majątek i wszelkie dla powyższego celu utworzone zakłady. Względem zarządu miejscowego funduszu ubogich, o ile niniejsza ustawa innych postanowień nie wprowadziła, mają zastosowanie ustawowe przepisy o zarządzie majątku gminnego.

§. 63.

Dochody miejscowego funduszu ubogich stanowią:

- a) dochody z majątku zarodowego;
- b) dobrowolne datki, darowizny i zapisy, które albo wyraźnie miejscowemu funduszowi ubogich, albo wogóle na cele dobroczynności publicznej z oznaczeniem „dla ubogich“ przeznaczone zostaną;
- c) wpływy z kar pieniężnych i grzywien i inne dochody, które uchwałą rady gminnej miejscowemu funduszowi ubogich przydzielone zostaną;
- d) o ile dochody podane w punktach a) do c) nie wystarczą na pokrycie wydatków funduszu ubogich, zasili Kasa gminna fundusz ubogich z dochodu, jaki wpłynie z nałożonych na ten cel dodatków do podatków analogicznie do odnośnych postanowień ustawy gminnej.

Dochody wymienione w punkcie b) i c) wpływają w zasadzie do majątku zarodowego funduszu ubogich, wyjątkowo tylko mniejsze wpływy z tych źródeł dochodu mogą być zużyte jako bieżące dochody za zezwoleniem Wydziału powiatowego.

B) W powiecie.

§. 64.

Powiatowy fundusz ubogich przeznaczony jest do pokrycia wydatków powiatu w dziedzinie publicznej opieki nad ubogimi. Powiatowy fundusz ubogich obejmuje:

- a) wszelki w powiecie dla celów publicznej opieki nad ubogimi przeznaczony majątek, jego dochody i dla tych celów służące zakłady.
- b) dobrowolne dary i darowizny,
- c) wpływy przydzielone powiatowemu funduszowi ubogich poszczególnymi ustawami lub uchwałami rady powiatowej,
- d) dodatki do podatków na pokrycie wydatków funduszu powiatowego ubogich niepokrytych dochodami podanymi w punktach a) do c), które wpływać mają do funduszu powiatowego ubogich

z kasy powiatowej a nałożone zostaną w myśl postanowień ustawy o reprezentacji powiatowej.

§. 65.

Do obowiązków rady powiatowej względnie Wydziału powiatowego należy zarząd powiatowym funduszem ubogich.

Do tego zarządu mają zastosowanie istniejące postanowienia prawne o zarządzie majątkiem powiatowym.

C) W Kraju.

§. 66.

Dla pokrywania kosztów publicznej opieki na ubogimi, o ile w myśl postanowień niniejszej ustawy ciąży na kraju, utworzonym będzie krajowy fundusz ubogich.

Fundusz ten służyć będzie:

a) na ponoszenie kosztów założenia i urządzenia krajowych zakładów dla nieuleczalnych i kalek;

b) na udzielanie pomocy gminom, które chwilowo nie są w stanie swojemu obowiązkowi zaopatrzenia ubogich w zupełności zadość uczynić. Pomoc taka udzieloną być może pod warunkiem, że równocześnie przyjdzie gminie w tym samym celu z pomocą fundusz ubogich powiatowy, użyczając zasiłku przynajmniej w wysokości $\frac{1}{4}$ części sumy, jaka przyznana zostanie z krajowego funduszu ubogich.

c) pomoc z krajowego funduszu ubogich dla funduszu ubogich miast mających własny statut określoną zostanie osobną uchwałą Sejmu;

d) na ponoszenie kosztów utrzymania w zakładach dla nieuleczalnych i kalek tych osób, co do których gmina przynależności otrzyma uwolnienie od zapłaty w całości lub częściowo i to w miarę przyznanego zwolnienia (§. 26);

e) na udzielanie wsparć ubogim chorym w miejscach kąpielowych;

f) na udzielanie pomocy gminom do wykonywania opieki nad ubogimi dziećmi w gminie, w którym to celu utworzonym być winien odrębny dział krajowego funduszu ubogich;

g) na całkowite albo częściowe pokrycie kosztów utrzymania ubogich wymienionych w §. 45, w razie umieszczenia ich przez kraj w specjalnych dla tych kategorii ubogich przeznaczonych zakładach;

h) na udzielanie subwencji instytucjom i towarzystwom dobroczynnym.

Ustawa niniejsza w niczem nie zmienia postanowień obowiązujących fundusz krajowy do ponoszenia kosztów leczenia ubogich chorych do kraju przynależnych w szpitalach powszechnych, zakładach położniczych i zakładach dla obłąkanych.

§. 67.

Do funduszu krajowego ubogich wpływać mają:

1. darowizny, fundacje i zapisy na rzecz krajowego funduszu ubogich zeznane;

2. przychody, które na mocy poszczególnych ustaw lub uchwał sejmowych dla krajowego funduszu ubogich przeznaczone zostaną;

3. dotacya z funduszu krajowego.

V. Postanowienia karne.

§. 68.

Ubodzy, którzy wsparcie z ramienia organów publicznej opieki nad ubogimi otrzymują, karani będą :

1) gdy przez kłamliwe twierdzenie lub zamilczenie prawdziwego stanu stosunków wsparcie podstępnie wyłudzili;

2) gdy zuchwale i nieprzyzwoicie zachowują się w stosunku do udzielających wsparcie, wreszcie

3) gdy otrzymane jako wsparcie przedmioty użytkowe bez upoważnienia sprzedają lub złośliwie niszczą — aresztem do dni 8 — o ile postęпки te nie będą zawierały cech przekroczeń podpadających pod przepisy ustawy karnej.

VI. Postanowienia końcowe.

§. 69.

Wszystkie na podstawie niniejszej ustawy wydane orzeczenia i zarządzenia, o ile przedmiotem ich jest świadczenie pieniężne, wykonane będą w drodze egzekucyi politycznej przez władzę administracyjną.

§. 70.

Prawo nadzoru zastrzeżone władzy administracyjnej państwowej w ustawie gminnej ustawą niniejszą nie zostaje w niczem naruszone.

§. 71.

Czas wejścia w życie tej ustawy oznaczony zostanie w porozumieniu Wydziału krajowego z c. k. Namiestnictwem i ogłoszony w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych.

§. 72.

Wykonanie tej ustawy polecam memu ministrowi spraw wewnętrznych.
